

УДК 336.1.072.2

DOI: 10.37128/2411-4413-2019-10-17

**ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ:
СУТНІСТЬ ТА СИНТЕЗ ПОГЛЯДІВ ©**

**КУР'ЯНОВ В.В.,
аспірант кафедри «Фінансів,
банківської справи та страхування»
Харківський національний
університет ім. В.Н. Каразіна
(м. Харків)**

В межах цієї статті зроблено огляд закордонних та вітчизняних досліджень, щодо проблем та модернізації системи державного фінансового контролю. Встановлена необхідність у розробці єдиної понятійно-категоріальної бази державного фінансового контролю України, згідно міжнародним стандартам. Визначено дефініції категорій «контроль», «фінансовий контроль» та «державний фінансовий контроль», та узагальнено існуючі у вітчизняній фінансовій думці тлумачення та розроблено класифікацію на підставі узагальнення. На основі чого було розроблено ієрархію рівнів контролю, яка має форму уявної піраміди, включаючи в себе рівні: контроль, фінансовий контроль та державний фінансовий контроль; також розглянуто і розкрито позитивні та негативні моменти кожного сегмента зазначених рівнів та їх логічний ланцюг еволюції, керуючись методом сходження від абстрактного к конкретному у вертикальному напрямку, та від одиночного к особливому, а потім к загальному на горизонтальному рівні. Проведено ототожнення вітчизняного визначення «державний фінансовий контроль» та англійського терміну «державний аудит» (Government Auditing). Результатом дослідження є сформульоване авторське визначення «державного фінансового контролю» яке багатогранно розкриває сутність даної категорії, а саме, як інститут публічного сектору та як напрям економічної науки, тобто має як теоретичну так і практичну цінність, та відповідає закріпленим функціям державного фінансового контролю, згідно міжнародним стандартам.

Ключові слова: контроль, фінансовий контроль, державний фінансовий контроль, цілісна система, синтез понятійних категорій, ієрархія рівнів контролю, інститут публічного сектору.

Табл.: 2. Рис.: 1. Літ.: 25.

STATE FINANCIAL CONTROL: THE ESSENCE AND SYNTHESIS OF VIEWS

**KURIANOV Viktor,
Ph.D. student, V.N. Karazin Kharkiv National University
(Kharkiv).**

This paper presents an overview of foreign and domestic research, on issues and modernization of the system of state financial control. The need to develop a conceptual categorical base of the state financial control of Ukraine in accordance with the international standard, have been identified. Since, "state financial control" synthesizes a number of complementary concepts such as "control", "financial control" and general idea of public functions; the given concepts have been classified. "Financial control" and "state financial control" are classified by common categories: function, system and institution. On the basis of the classification of categorical concepts, the hierarchy of the investigated category has been composed. The national definition of "state financial control" and the English term "state audit" have been identified. The result of this research is the formulated author's definition of the category of "state financial control". The author's proposed definition differs from another that harmoniously synthesizes all the characteristics of the conceptual categories "control" and "financial control" and comprehensively reveals the essence of the term "state financial control". The practical utility of the scientific research is carried out in accordance with international norms and all the functions entrusted to the state financial control and the full expose of the state financial control as an institution and the direction of economic science.

Keywords: control, financial control, state financial control, complete system, classification of conceptual categories, control level hierarchy, institution of public sector.

Tabl.: 2. Fig.: 1. Ref.: 25.

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ФИНАНСОВЫЙ КОНТРОЛЬ: СУЩНОСТЬ И СИНТЕЗ ВЗГЛЯДОВ

КУРЬЯНОВ В.В.,
аспирант кафедры финансы, банковское дело и страхование
Харьковский национальный университет им. В.Н. Каразина
(г. Харьков)

В рамках этой статьи сделан обзор зарубежных и отечественных исследований, по проблемам и модернизации системы государственного финансового контроля. Установлена необходимость в разработке единой понятийно-категориальной базы государственного финансового контроля Украины, согласно международным стандартам. Определены дефиниции категорий «контроль», «финансовый контроль» и «государственный финансовый контроль», и обобщены существующие в отечественной финансовой мысли толкования и разработана классификация на основании обобщения. На основе чего была разработана иерархия уровней контроля, которая имеет форму мнимой пирамиды, включая в себя уровни: контроль, финансовый контроль и государственный финансовый контроль; также рассмотрены и раскрыты положительные и отрицательные моменты каждого сегмента указанных уровней и их логическую цепь эволюции, руководствуясь методом восхождения от абстрактного к конкретному в вертикальном направлении, и от одиночного к особому, а затем к общему на горизонтальном уровне. Проведено отождествление отечественного определения «государственный финансовый контроль» и англоязычного термина «государственный аудит» (Government Auditing). Результатом исследования является сформулированное авторское определение «государственного финансового контроля», которое многогранно раскрывает сущность данной категории, а именно, как институт публичного сектора и как направление экономической науки, то есть имеет как теоретическую, так и практическую ценность, и соответствует закрепленным функциям государственного финансового контроля, согласно международным стандартам.

Ключевые слова: контроль, финансовый контроль, государственный финансовый контроль, целостная система, синтез понятийных категорий, иерархия уровней контроля, институт публичного сектора.

Табл.: 2. Рис.: 1. Лит.: 25.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Дотепер не існує вичерпного та усталеного трактування поняття «державний фінансовий контроль», що не відповідає покладеним функціям державного фінансового контролю, також уповільнює та погіршує процес ефективного управління публічними ресурсами. Що має негативний вплив на соціально-економічне зростання України. Роздробленість поглядів вчених у детермінації сутності державного фінансового контролю уповільнює наукову розробку з цього напрямку, що спонукає до необхідності синтезу поглядів та розробці єдиної понятийно-категоріальної бази, яка б відповідала закріпленим функціям державного фінансового контролю. Що в свою чергу буде першим кроком у вирішенні існуючих проблем: підвищення результативності державного фінансового контролю, покращення якості управління публічними фінансами, боротьба з корупцією, публічне шахрайство, неефективне використання державного майна та ін..

Мета статті. Синтез поглядів та сутність «державного фінансового контролю».

Досягнення визначеної мети обумовили потребу у виконанні низки послідовних завдань:

- визначити сутність дефініцій категорій «контроль», «фінансовий контроль», «державний фінансовий контроль», узагальнити існуючі у вітчизняній фінансовій думці тлумачення;
- розкрити логічний ланцюг опрацьованих категоріальних визначень та запропонувати вектор його розвитку;
- розробити авторське визначення та обґрунтувати доцільність його введення до наукового обігу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Державний фінансовий контроль – важлива складова державного управління, державної фінансової безпеки, а також грає важливу роль у формуванні, розподіленні та використанні публічних ресурсів країни. Тому цей напрям актуальний для кожної країни. Та досліджувався такими закордонними вченими: Цзінь Лю (Jin Liu) та Бін Лін (Bin Lin) розкривають роль державного аудиту та антикорупційного контролю у соціально-економічному зростанні країни, на прикладі Китаю; Суханг Янг (Suchang Yang), Джейсон Зечжун Сяо (Jason Zezhong Xiao), Моріс Пендлбері (Maurice Pendlebury), дослідження про шляхи

удосконалення та реформування державного аудиту, на прикладі Китаю; Дон А. Мур (Don A. Moore), Філіп Е. Тетлок (Philip E. Tetlock), Ллойд Танлу (Lloyd Tanlu), Макс Х. Базерман (Max H. Bazerman), наголошують о незалежності та добросовісності інспекторів державного аудиту; Кріс Шор (Cris Shore), розповідає про культуру аудиту, та який вплив має державний аудит на підприємницьку діяльність; Ейлін Мунро (Eileen Munro), розкриває вплив державного аудиту на соціальну роботу, на прикладі Великої Британії; Ютака Сузукі (Yutaka Suzuki), на прикладі Японії, доказує необхідність створення вищого контролюючого органа для створення єдності системі державного аудиту; Сідж Джонсен (Age Johnsen), Пентті Меклін (Pentti Meklin), Лассе Уласвірта (Lasse Oulasvirta), Ярмо Ваккурі (Jarmo Vakkuri), доказують, що державний аудит – основний інструмент у підвищенні ефективності державного сектору, на прикладі Фінляндії та Норвегії; Марія Густавсон (Maria Gustavson), шляхом емпіричних досліджень встановила, що державний аудит має великий вплив на функціонування державного сектору, та необхідність у впровадженні різних видів державного фінансового контролю; Мюазу Саїду Бадара (Mu'azu Saidu Badara), Сіті Забедах Саїдін (Siti Zabedah Saidin), розкривають необхідність та значимість внутрішнього державного фінансового контролю на рівні місцевого самоврядування, на прикладі Малайзії.

Також проблематика, становлення та подальший розвиток державного фінансового контролю в Україні досліджувався такими вітчизняними вченими: І. Стефанюк, Л. Чернявська, С. Єрмішова, Т. Жадан, О. Есманов, О. Александрович, А. Семенченко, І. Чугунов, В. Федосов, Н. Вацик, І. Шевченко, В. Куліченко, В. Піхоцький, В. Поліщук, В. Бугаєнко, О. Шевчук, І. Басанцов, І. Скоропад, В. Максимова, та ін..

Основні результати дослідження. Поняття «державний фінансовий контроль» синтезує в собі низку взаємодоповнюючих понять, таких як «контроль», «фінансовий контроль» та загальне уявлення про державні функції.

В першу чергу, розглянемо докладніше поняття «контроль» у всіх його значеннях. «Контроль – не самоціль, а невід’ємна складова системи державного регулювання, метою якої є розкриття відхилень від прийнятих стандартів і порушення принципів, законності, ефективності та економії матеріальних ресурсів на якомога ранній стадії з тим, щоб мати можливість прийняти коригуючі заходи, а в окремих випадках притягти винних до відповідальності, одержати компенсацію за заподіяну шкоду або здійснити заходи щодо запобігання або скорочення таких порушень у майбутньому. Контроль у широкому розумінні – це процес, який має забезпечити відповідність функціонування об’єкта управління прийнятним управлінським рішенням і спрямований на успішне досягнення поставленої мети» [1, с. 5].

Різні сучасні вчені-економісти не мають єдиної думки та дають різне визначення сутності поняття «контроль». Тому, визначення цих вчених, можна сформувані у три основні категорії (таблиця 1):

- 1) Контроль як явище або процес, цієї думки придержуються такі вчені: І. Дрозд [2], В. Жила [3], Ф. Бутинець, С. Бардаш, Н. Малюга, Н. Петренко [4], В. Шевчук [5];
- 2) Контроль як елемент управління, представники цієї думки: Т. Литвинчук [6], М. Пушкар [7];
- 3) Контроль як система, представники цієї категорії: В. Лушкін, В. Понікаров, І. Ялдіні, А. Ачкасов [8], Т. Білуха [9].

Таблиця 1

Основні напрямки визначення вчених сутності поняття «контроль»

	Процес	Елемент управління	Система
Контроль	І. Дрозд, В. Жила, Ф. Бутинець, С. Бардаш, Н. Малюга, Н. Петренко, В. Шевчук	Т. Литвинчук, М. Пушкар	В. Лушкін, В. Понікаров, І. Ялдіні, А. Ачкасов, Т. Білуха

Джерело: розроблено автором.

Різноманіття підходів не стільки відображає прагнення дати універсальне поняття терміну «контроль», скільки є наслідком розгляду даної категорії через призму різних наукових напрямів – управлінських, філософських, аналітичних, правових, кібернетики і т.п. Безумовно, визначення будь-якого поняття (особливо такого багатогранного, як контроль) не може містити його вичерпної характеристики. Тим не менше, воно має характеризувати певні риси, сутність, мету та напрями реалізації.

В другу чергу, розглянемо докладніше поняття «фінансовий контроль». Тут теж не існує єдиної думки та єдиного визначення цьому поняттю. Тому, можна згрупувати визначення по трьом напрямкам (таблиця 2):

- 1) Фінансовий контроль як функція управління фінансами, представники цієї категорії: Г. Бовсунівська [10], М. Коніна [11];

2) Фінансовий контроль як система контрольних заходів, представниками цього напрямку є: Н. Виговська, О. Стеблянюк [12], Л. Дікань, Ю. Голуб, Н. Синюгіна [13], Г. Даценко [14], Ф. Хомутенко [15];

3) Фінансовий контроль як інститут, дослідження з цього напрямку робили такі науковці: І. Благун, Р. Сорока, І. Слейко [16], Л. Гуцаленко, М. Коцупатрий [17];

Розглянувши поняття «контроль» та «фінансовий контроль», перейдемо до «державний фінансовий контроль» (ДФК), та зазначимо, що держава, забезпечуючи належне виконання своїх функцій, поєднує функції фінансів із сутністю контролю та різновидом фінансового контролю, створює умови виникнення та впровадження державного фінансового контролю. Розглянемо дане поняття з погляду різних вітчизняних вчених за такими ключовими категоріями (таблиця 2):

1) ДФК як функція, представниками є: Є. Калюга [18], Ю. Слободяник [19];

2) ДФК як система, дослідження з цього напрямку проводились такими вченими: Н. Виговська, О. Стеблянюк, Н. Владімірова [20], Л. Дікань, О. Кожушко, Ю. Лядова [21], В. Піхоцький [22];

3) ДФК як інститут, представниками цього напрямку є: Л. Гуцаленко, М. Коцупатрий, Ю. Пивовар [23].

Таблиця 2

Основні напрямки визначення науковців сутності понять «фінансовий контроль» та «державний фінансовий контроль»

	Функція	Система	Інститут
Фінансовий контроль	Г. Бовсуновська, М. Коніна, Р. Заріпов	Н. Виговська, О. Стеблянюк, Л. Дікань, Ю. Голуб, Н. Синюгіна, Г. Даценко, Ф. Хомутенко	І. Благун, Р. Сорока, І. Слейко, Л. Гуцаленко, М. Коцупатрий
Державний фінансовий контроль	Є. Калюга, Ю. Слободяник	Н. Виговська, О. Стеблянюк, Н. Владімірова, Л. Дікань, О. Кожушко, Ю. Лядова, В. Піхоцький	Л. Гуцаленко, М. Коцупатрий, Ю. Пивовар

Джерело: розроблено автором.

А. Хмельков дає таке визначення, яке на нашу думку є найбільш об'ємним та влучним: «Державний фінансовий контроль є синтезом різновидів фінансового контролю, що здійснюється відповідними суб'єктами державного фінансового контролю для досягнення цілей і забезпечення життєвих інтересів, визначених державою. Він полягає в установленні фактичного стану справ та дотриманні вимог чинного законодавства об'єктом контролю щодо законності, фінансової дисципліни і раціональності під час формування, розподілу, володіння, використання та відчуження предмета контролю, тобто активів, що належать державі, а також використання коштів, що залишаються в суб'єкта фінансових правовідносин у зв'язку з наданими пільгами за платежами до бюджетів, державних позабюджетних фондів та кредитів, отриманих під гарантії держави. При цьому державний фінансовий контроль є однією з важливих функцій державного управління, яка полягає у сприянні реалізації фінансової політики держави, забезпеченні процесу формування й ефективного використання фінансових ресурсів держави для досягнення поставлених нею цілей у сфері фінансів» [24, с. 16].

На основі проведеного синтезу категорійних понять, можна вивести певну ієрархію досліджуваної категорії (рис. 1), яка має як горизонтальний (від одиночного к особливому, та к загальному) так і вертикальний розвиток (від абстрактного к конкретному), тобто має вид уявної піраміди. В основі цієї «піраміди» лежить понятійна категорія «контроль», яка поступово еволюціонує у «фінансовий контроль», а потім у «державний фінансовий контроль».

Кожен сегмент цієї ієрархії має певні позитивні та негативні риси, отже розглянемо рівень контролю. Першим сегментом є *контроль як процес або явище*, де фіксується лише діяльність, так як контроль не може бити бездіяльним, але відсутня мета, та є механістичним процесом, який характеризується одноразовою дією та не повторюється. Другим сегментом є *контроль як елемент управління*, який характеризується періодичністю контрольних дій, має головну роль у процесі управління, але не розкриває внутрішньої структури та його ієрархію. Третій сегмент – *контроль як система спостереження*, має певну періодичність та структуру, а також інструменти, але контроль відбувається після завершення якогось процесу, тобто постфактум.

Поєднуючи категорію контроль як процес або явище та елемент управління формується *функція фінансів*, даний сегмент існує на межі рівня «контролю» та «фінансового контролю» та є переходом від одного рівня к іншому. Характеризується тим, що має усі признаки «контролю», який направлений на регулювання фінансів, але в самій категорії відсутня сама система, вона лише вказує на її, але не розкриває.

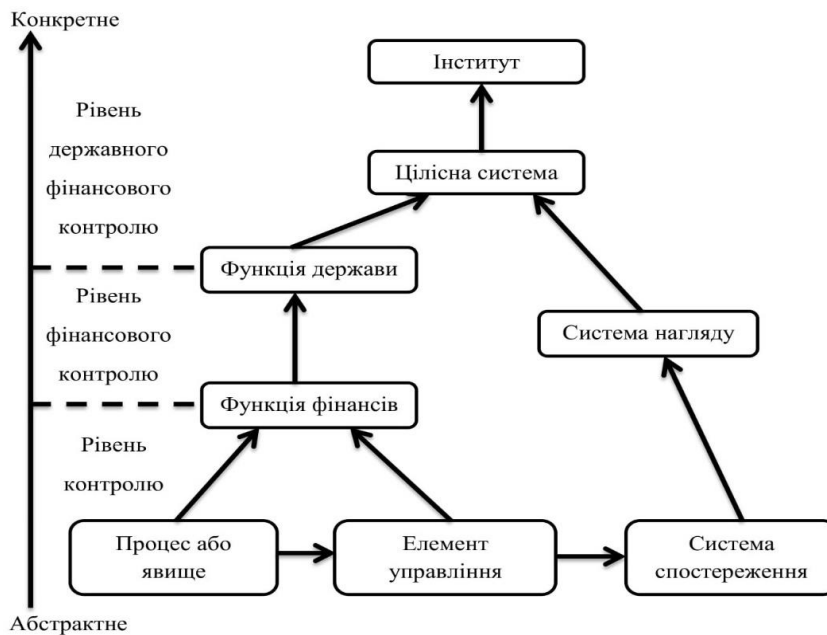

Рис. 1. Ієрархічно-логічний ланцюг понять «контроль», «фінансовий контроль» та «державний фінансовий контроль».

Джерело: розроблено автором

Сегментом рівня фінансового контролю є *система нагляду*, яка характеризується певними структурними підрозділами та системою органів контролю та різновидами контролю (плановий, поточний, звітний, внутрішній, зовнішній), але на цьому рівні, поняття є абстрактним, так як є фінанси домогосподарств, корпоративні фінанси, публічні фінанси та ін., а отже відсутня цілісна система, так як є певний розрив між публічним сектором та приватним і певні підрозділи не зв'язані ієрархічно.

Використовуючи функцію фінансів як фундамент утворюється *функція держави*, яка є точкою переходу від рівня «фінансового контролю» до рівня «державний фінансовий контроль». Адже, мета держави – забезпечення соціально-економічного розвитку суспільства, шляхом розподілення внутрішнього валового продукту між усіма секторами економіки та контролює його використання, а отже, в даній категорії закладені елементи управління, інструменти контролю та його механізм, але через свою основну мету не розкриває у повному обсязі сутність системи державного фінансового контролю, воно є поверхневим, адже, на даному етапі, система поєднує в собі державні органи контролю та органи формування і розподілення публічних фінансів.

Перейдемо до рівня державного фінансового контролю, перший сегмент даної категорії – *цілісна система*, що синтезує в собі поняття функції держави та систему нагляду, поєднуючи їх, формулює цілісну систему ДФК з ієрархією його елементів, органів ДФК та їх структурними підрозділами та підзвітністю, розкриває його сутність та призначення. Але на даному етапі, ця категорія носить більш теоретичний характер, та не має значимої влади для країни, як інституту. Тому, останнім етапом, та сходинкою еволюції, є *інститут державного фінансового контролю*. Який удосконалює цілісну систему ДФК інституціональною інфраструктурою, а саме законодавче закріплення ДФК як інституту, тобто впровадження на пряму економічної науки в сьогодення, з певними правилами та законами, та наділяє правами контролю інфраструктури публічних фінансів.

У закордонній літературі не використовується термін «державний фінансовий контроль», а використовується «державний аудит». Але по змісту, та засобом застосування вони схожі. В Українських нормативно-правових актах теж зустрічається «аудит», при чому у декілька трактуваннях і варіантів:

1) Державний аудит є різновидом, однією з форм здійснення державного контролю, який, у свою чергу, тлумачиться як внутрішній контроль (або сфера виключної компетенції Державної аудиторської служби);

2) державний аудит є зовнішнім контролем, який в межах повноважень здійснюють Рахункова палата і Державна аудиторська служба;

3) державний аудит є зовнішнім контролем, який здійснюється виключно Рахунковою палатою.

Одним із джерел, цієї термінологічної плутанини, поруч із суб'єктивним прагненням державних контрольних інституцій до розширення сфери власної компетенції, є, на нашу думку, некритичне ставлення до неточних перекладів основних документів INTOSAI і, перш за все, Лімської декларації

керівних принципів аудиту 1977 р. (Lima Declaration of Guidelines on Auditing Precepts). Традиційний переклад її назви – «Лімська декларація керівних принципів контролю», а назви Вищих національних органів аудиту (Supreme Audit Institutions) – «вищі органи контролю державних фінансів»[25].

Отже, на основі вище сказаного, сформулюємо авторське визначення категорії «державний фінансовий контроль». *Державний фінансовий контроль* – це інститут публічного сектору економіки, заснований на принципі делегування повноважень, що має певну внутрішню побудову (ієрархічну систему органів державного фінансового контролю, та систематизування їх на встановлені види контролю) та зовнішню форму прояву у вигляді виконання специфічних функцій – по-перше, контроль над формуванням, використанням та збереженням публічних коштів і публічного майна; по-друге, аналіз та контроль за ефективним управлінням зазначених публічних ресурсів об'єктами контролю, які ними розпоряджаються; по-третє, притягнення до відповідальності за порушення та здійснення неправомірних дій відносно публічних ресурсів, в рамках чинного законодавства. Головною метою ДФК є забезпечення ефективної діяльності публічного сектору економіки, стимулювання соціально-економічного розвитку суспільства, унеможливлення привласнення, розкрадання та неефективного використання публічних ресурсів.

Запропоноване до наукового обігу авторське визначення відрізняється від існуючих тим, що гармонійно синтезує усі характеристики понятійних категорій «контроль» та «фінансовий контроль» й усебічно розкриває сутність поняття «державний фінансовий контроль». Теоретична цінність проведеного дослідження полягає у розробці логічного ланцюга еволюції понять «контроль», «фінансовий контроль» та «державний фінансовий контроль», що створює діалектичний поштовх для подальшого наукового розвитку вказаних категорій. Методологічна значущість дослідження міститься у обґрунтуванні інституційної природи державного фінансового контролю, що створює підстави для застосування методів інституційного аналізу для вказаного поняття. Практична корисність проведених наукових розвідок полягає у відповідності усім функціям, які покладені на ДФК, та міжнародним нормам, та повному розкритті державного фінансового контролю як інституту та напрямку економічної науки.

Висновки. В даному дослідженні зроблено огляд наукових робіт як вітчизняних, так і закордонних дослідників з державного фінансового контролю. На основі чого було проаналізовано та класифіковано визначення категоріальних понять «контроль», «фінансовий контроль» та «державний фінансовий контроль», які були сформульовані вітчизняними дослідниками. Що дало змогу розробити ієрархію цих ключових понять, та проаналізувати трансформацію основних функцій та елементів категорії «контроль» в «фінансовий контроль», а згодом в «державний фінансовий контроль», тобто від абстрактної сфери категорій к конкретному. Завдяки чому, було виділено ДФК як окремий вид контролю, на основі функції фінансів і держави та цілісної системи, та на інституціональному рівні, де державний фінансовий контроль як інститут, контролює інститут публічних фінансів. Виходячи з цього, було запропоновано авторське визначення категорійного поняття «державний фінансовий контроль», яке відрізняється від існуючих, так як, враховує його основні ознаки та властивості, та багатогранно розкриває його сутність. З однієї сторони описує як інститут публічного сектору, цілісну систему (абстрактне), с другої сторони – функції які закріплені за ДФК (конкретне), тобто синтезує в собі усі властивості досліджених категорій.

Дане дослідження є внеском у формуванні єдиної понятійно-категоріальної бази державного фінансового контролю, яка в Україні відсутня на теперішній час, що допоможе у вирішенні існуючих проблем та підвищенню ефективності діючої системи державного фінансового контролю України та зростання соціально-економічного розвитку суспільства. Та в подальшому процесі еволюціонування стане підставою для розробки Кодексу державного фінансового контролю, який теж відсутній наразі в нашій державі, тобто, відбудеться інституціональне закріплення наукових розробок з цього напрямку й здійсниться перехід від теорії до практики.

Список використаних джерел

1. Гуцаленко Л. В., Дерій В. А., Коцупатрий М. М. Державний фінансовий контроль : навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 424 с.
2. Дрозд І. К. Стандарти INTOSAI для державного фінансового контролю. *Наукові праці НДФІ*. 2005. №. 4. С. 225-230.
3. Жила В.Г. Ревізія та аудит: навч. посібник. Київ: МАУП, 1998. 96с.
4. Бутинець Ф. Ф., Виговська Н. Г., Малюга Н. М. Контроль і ревізія: підручник; за ред. проф. Ф. Ф. Бутиця [3-е вид., доп. і перероб.]. Житомир: ПП — Рута, 2002. 544 с.
5. Шевчук О.А. Державний фінансовий контроль в Україні: теорія, методологія, практика: автореферат дис. доктора екон. наук: спец. 08.00.08 Гроші, фінанси і кредит. Київ. ун-т банківської справи Нац. банку України, 2014. 44 с.
6. Литвинчук Т. В. Оперативне управління як система впливу на економічні об'єкти. *Регіональні перспективи*. 2000. №2–3. С. 133–135.

7. Пушкар М. С., Пушкар Р. М. Контролінг — інформаційна підсистема стратегічного менеджменту: монографія. Тернопіль: Картбланш, 2004. 370 с.
8. Ін-т змісту і методів навчання: навч. посібник / Лушкін В. А., Поникаров В. Д., Ялдин І. В., Ачкасов А. Е. Житомир, 1999. 240 с.
9. Білуха М. Зайцев Л. Функції фінансово–господарського контролю й аудиту у формуванні ринкових відносин. *Бухгалтерський облік і аудит*. 1996. № 9. С. 6–10.
10. Бовсуновська Г.С. Розвиток ринку автотранспортного страхування України: дис. канд. екон. наук: спец. 08.00.08 Гроші, фінанси і кредит. Дніпропетровськ. Дніпр. нац. ун-т ім. О. Гончара, 2015. 222 с.
11. Коніна М., Кетінг О. Основні проблеми та напрями удосконалення фінансового контролю та аудиту. *Економіка і управління в умовах глобалізації: матеріали IV міжнар. наук. – практ. інтернет-конф: 21 трав. Кривий Ріг: ДонНУЕТ. 2015. С. 173–175.*
12. Виговська Н., Стебляк О. Державний фінансовий контроль у системі регулювання земельних відносин. *Галицький економічний вісник*, 2012. № 4(37). С. 104–111.
13. Дікань Л. В., Голуб Ю. О., Синюгіна Н. В. Фінансовий контроль: теорія та методологія: монографія. Харків: Вид. ХНЕУ, 2009. 92 с.
14. Даценко Г. В. Вдосконалення складових елементів державного фінансового контролю в Україні. *Вісник ЧТЕІ. Економічні науки*. 2013. № 2. С. 254–257.
15. Хомутенко А. В. Система фінансового контролю за діяльністю небанківських неприбуткових фінансових установ України: монографія. Одеса: Друк, 2009. 188 с.
16. Благун І. Г., Сорока Р.С., Єлейко І.В. Фінанси: Навч. посіб. Львів: Магнолія, 2007. 326 с.
17. Гуцаленко Л. В., Коцупатрий М. М. Формування економічної сутності державного фінансового контролю. *Збірник наукових праць Вінницького ДАУ*. 2008. №36. С. 300–305.
18. Калюга Є. В. Фінансово-господарський контроль у системі управління: монографія. Київ: Ельга, Ніка-Центр, 2002. 360 с.
19. Слободяник Ю. Б. Державний аудит в Україні: теорія, методологія, організація: дис. доктора екон. наук: спец. 08.00.09 бухгалтерський облік, аналіз та аудит. Одеса. Одеський нац. екон. ун-т, 2014. 589 с.
20. Владімірова Н. П. Сутність державного фінансового контролю. Сучасні проблеми фінансового моніторингу: Збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції: 10 квітня 2015 р. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. С. 40–44.
21. Контроль у бюджетних установах: теорія та практика: монографія / Дікань Л. В., Кожушко О. В., Лядова Ю. О. та ін. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 332 с.
22. Піхоцький В. Ф. Система державного фінансового контролю в Україні: концептуальні засади теорії та практики: монографія. Львів: Видавництво НУ «Львівська політехніка», 2014. 336 с.
23. Пивовар Ю. І. Організаційно-правові засади взаємодії міліції і органів фінансового контролю: автореф. дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2008. 19 с.
24. Хмельков А.В. Державний фінансовий контроль: підручник. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2017. – 228 с.
25. The Lima Declaration (ISSAI 1) / INTOSAI Professional Standards Committee. URL: http://www.issai.org/media/12901/issai_1_e.pdf. (дата звернення: 09.01.2019).

Reference

1. Gutsalenko L.V. (2009). Derzhavnyi finansovyi kontrol [Government auditing]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].
2. Drozd I.K. (2005). Standarty INTOSAI dlia derzhavnogo finansovogo kontroliu [INTOSAI standarts for government auditing]. *Naukovi pratsi NDFI – NGFI scientific research works*, 4, 225-230 [in Ukrainian].
3. Zhila V.G. (1998). Revisiia ta audyt [Revision and audit]. Kyiv: MAUP [in Ukrainian].
4. Butynets F.F., Vygovska N.G. & Maliuga N.M. (2002). Kontrol i reviziia [Control and revision] (3d ed., rev.). Zhytomyr: Rutal [in Ukrainian].
5. Shevchuk O.A. (2014). Derzhavnyi finansivyi kontrol v Ukraini: teoriia, metodologia, praktyka [Public financial control in Ukraine: theory, methodology, practice]. Extended abstract of Doctor's thesis. Kyiv: Banking Univ. of Nat. Bank of Ukraine [in Ukrainian].
6. Lytvynchuk T.V. (2000). Operetyvne upravlinnia yak systema vplyvu na ekenomichni obiekty [Operational management as a system of influence on economic objects]. *Regionalni perspektivny – Regional perspectives*, 2-3, 133-135 [in Ukrainian].
7. Pushkar M.S. & Pushkar R.M. (2004). Kontroling – informatsiina pidsystema strategichnogo menedzhmentu [Controlling is an information subsystem of strategic management]. Ternopil: Kartblansh [in Ukrainian].
8. Lushkin V.A., Ponikarov V.D., Yaldin I.V. & Achkasov A.E. (1999). In-t zmistu I metodiv navchannia [Inst of content and teaching methods]. Zhytomyr [in Ukrainian].

9. Bilukha M. & Zaitsev L. (1996). Funktsii finansovo-gospodarskogo kontroliu i audytu u formuvanni rynkovykh vidnosyn. [Functions of financial and economic control and audit in the formation of market relations]. Bukhalterskii oblik I audit - Accounting and Auditing, 9, 6-10 [in Ukrainian].
10. Bovsunovska G.S. (2015). Rozvytok rynku avtotransportnogo strakhuvannia Ukrainy [Development of the motor insurance market of Ukraine]. Candidate's thesis. Dnpr.: O. Gonchar Nat. Univ. [in Ukrainian].
11. Konina M. & Keting O. (2015). Osnovni problem ta napriamy udoskonalennia finansovogo kontroliu ta audytu [Key issues and areas for improving financial control and auditing]. IV mizhnarodna naukovo-praktychna internet-konferencia "Ekonomika i upravlinnia v umovakh globalizatsii" – The Fourth International Scientific and Practical Internet Conference "Economics and management in the conditions of globalization". (pp. 173-175). Krivoy Rog: DonNUET [in Ukrainian].
12. Vygovska N. & Steblianko O. (2012). Derzhavnyi finansivyi kontrol v systemi reguliuvannia zemelnykh vidnosyn [State financial control in the system of regulation of land relations]. Galytskii ekonomichnyi visnyk - Galician Economic Bulletin, 4(37), 104-111 [in Ukrainian].
13. Dikan L.V., Golub Yu.O. & Syniugina N.V. (2009). Finansovyi kontrol: teoria ta metodologia [Financial control: theory and methodology]. Kharkiv: Vyd. KhNEU [in Ukrainian].
14. Datsenko G.V. (2013). Vdoskonalennia elementiv derzhavnogo finansovogo kontroliu v Ukraini [Improvement of constituent elements of state financial control in Ukraine]. Visnyk ChTEL. Ekonomichni nauki – CHEI Bulletin. Economic sciences, 2, 254-257 [in Ukrainian].
15. Khomutenko A.V. (2009). Systema finansovogo kontroliu za diialnistiu nebankivskikh neprybutkovykh finansovykh ustanov Ukrainy [System of financial control over activity of non-bank non-profit financial institutions of Ukraine]. Odessa: Druk [in Ukrainian].
16. Blagun I.G., Soroka R.S. & Yeleiko I.V. (2007). Finansy [Finance]. Lviv: Magnolia [in Ukrainian].
17. Gutsalenko L.V. & Kotsupatryi M.M. (2008). Formuvannia ekonomichnoi sutnosti derzhavnogo finansovogo kontroliu [Formation of economic essence of state financial control]. Zbirnyk naukovykh prats Vinnytskogo DAU – Collection of scientific works of the Vinnitsa GAU, 36, 300-305 [in Ukrainian].
18. Kaliuga Ye.V. (2002). Finansovo-gospodarskii kontrol u systemi upravlinnia [Financial and economic control in the management system]. Kyiv: Elga [in Ukrainian].
19. Slobodianyk Yu.B. (2014). Derzhavnyi audyt v Ukraini: teoria, metodologia, organizatsia [State audit in Ukraine: theory, methodology, organization]. Doctor's thesis. Odessa: Odessa Nat. Economic Univ. [in Ukrainian].
20. Vladimirova N.P. (2015). Sutnist derzhavnogo finansovogo kontroliu [The essence of government auditing]. Zbirnyk materialiv IV Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii – Abstracts of Papers The Fourth All-Ukrainian Scientific and Practical Conference. (pp. 40-44). Kharkiv: S. Kuznets KnNEU [in Ukrainian].
21. Dikan L.V., Kozhushko O.V., Liadova Yu.O. & et al. (2016). Kontrol u biudzhetykh ustanovakh: teoria ta praktyka [Control in budgetary institutions: theory and practice]. Kharkiv: S. Kuznets KhNEU [in Ukrainian].
22. Pikhotskii V.F. (2014). Systema derzhavnogo finansovogo kontroliu v Ukraini: kontseptualni zasady teorii ta praktyky [Public Financial Control System in Ukraine: Conceptual Foundations of Theory and Practice]. Lviv: Vydavnytstvo NU "Lvivska politehnika" [in Ukrainian].
23. Pyvovar Yu.I. (2008). Organizatsiyno-pravovi zasady vzaiemodii militsii i organiv finansovogo kontroliu [Organizational and legal principles of cooperation between police and financial control bodies]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv: Nat. Univ. of internal affairs [in Ukrainian].
24. Khmelkov A.V. (2017). Derzhavnyi finansovyi kontrol [Government audit]. Kharkiv: V.N. Karazin KhNU [in Ukrainian].
25. The Lima Declaration (ISSAI 1). INTOSAI Professional Standards Committee. Retrieved from http://www.issai.org/media/12901/issai_1_e.pdf. [in English].

Інформація про автора

КУР'ЯНОВ Віктор Вадимович – аспірант, кафедри фінанси, банківська справа та страхування, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (вул. Мируносицька 1, Харків, 61002, Україна). E-mail: vvkurianov@gmail.com

КУРЬЯНОВ Виктор Вадимович – аспірант, кафедри фінанси, банковское дело и страхование, Харьковский национальный университет им. В. Н. Каразина (ул. Мируносицкая 1, Харьков, 61002, Украина) E-mail: vvkurianov@gmail.com

KURIANOV Viktor – Ph.D. student, V. N. Karazin Kharkiv National University (61002, Kharkiv, Myronosytska str, 1, e-mail: vvkurianov@gmail.com).

